CZU: 343.35 **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.12155956**

OBIECTUL JURIDIC DE SUBGRUP AL INFRACȚIUNILOR DE EXERCITARE A ATRIBUŢIILOR ÎN SECTORUL PUBLIC ÎN SITUAŢIE DE CONFLICT DE INTERESE

Zaporojan Iancu

doctorand, Școala Doctorală Științe Juridice și Științe Economice,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0009-0001-5573-1447

In the context of the offenses provided by the art. 326[1] of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the patrimonial advantage obtained by the subject of these offenses cannot be regarded as illicit remuneration. On the contrary, the commission of corruption offenses cannot be conceived in the absence of illicit remuneration. We have no grounds to state that, in all cases, the offenses provided by the art. 326[1] of the Criminal Code of the Republic of Moldova, are committed either together with an act of corruption, or in direct connection with an act of corruption. The offenses specified in the art. 326[1], 327-329, 330[1], 330[2], 332, 332[1] and 332[2] of the Criminal Code of the Republic of Moldova, have the same juridical object of subgroup. This object is formed by social relations regarding the good conduct of activity in the public sphere, incompatible with that violation of service obligations that is not directly related to corruption.

Keywords: *patrimonial advantage; illicit remuneration; corruption offenses; juridical object of subgroup.*

În cadrul prezentului studiu urmărim să stabilim dacă faptele, incriminate la art. 326[1] CP RM („Exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese”), sunt infracţiuni de corupţie. Aceasta ne va ajuta să determinăm obiectul juridic de subgrup al infracţiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM.

Numărul de ordine al art. 326[1] CP RM ar putea fi interpretat ca o sugestie a legiuitorului că infracţiunile de exercitare a atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese sunt infracţiuni de corupţie.

Însă, această impresie este falsă.

Art. 327 CP RM constituie o normă generală în raport cu art. 326[1] CP RM, care îndeplineşte rolul de normă specială. Putem în acest mod deduce că, în contextul infracţiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM, avantajul patrimonial, obţinut de subiectul acestor infracţiuni, nu poate fi privit ca remuneraţie ilicită.

Deosebirea de esenţă dintre infracţiunile, prevăzute la art. 326[1] CP RM, şi infracţiunile, prevăzute la art. 324 CP RM, constă nu în aceea că obţinerea avantajului patrimonial, a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, depăşeşte cadrul infracţiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM. În ipoteza

infracţiunilor prevăzute la art. 324 CP RM, este la fel posibil ca obţinerea de către persoana coruptă a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, ce nu i se cuvin, să depăşească limitele acestor infracţiuni. Astfel de limite nu sunt depăşite doar în prezenţa modalităţii normative de primire a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei corupte. Din contra, în prezenţa altor modalităţi normative specificate în art. 324 CP RM, obţinerea de către persoana coruptă a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, ce nu i se cuvin, excedă cadrul acestor infracţiuni.

Deosebirea de esenţă este alta. Firește, în cazul infracţiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM, este posibilă o relaţie dintre făptuitor şi o altă persoană. Însă, această relaţie nu este de corupere. În cazul infracţiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM, o altă persoană decât făptuitorul (şi anume – persoana apropiată în sensul Legii nr. 133/2016) poate să beneficieze de avantajul patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale. (Vom numi în continuare o astfel de persoană „beneficiarul terţ”) Totuşi, în cazul infracţiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM, nu putem identifica nici o persoană coruptă, nici o persoană care o corupe pe cea dintâi. În ipoteza acestor infracţiuni, făptuitorul nu se angajează în faţa beneficiarului terţ, în schimbul unei remuneraţii ilicite, să manifeste un anumit comportament, adică să îndeplinească sau nu, să întârzie sau să grăbească îndeplinirea unei acţiuni în exercitarea funcţiei sale ori contrar acesteia. Beneficiarul terţ nu-i promite, nu-i oferă, nu-i dă persoanei corupte ceva în schimbul comportamentului manifestat de către aceasta. Beneficiarul terţ pur şi simplu profită de efectul pe care-l produce conflictul de interese.

Pe de altă parte, relaţia dintre persoana coruptă şi corupător este o relaţie de genul *„quid pro quo”* („ceva pentru altceva”). Mai precis, corupătorul promite, oferă sau dă persoanei corupte remuneraţia ilicită pentru ca aceasta să manifeste un comportament care prezintă interes pentru corupător, de pe urma căruia corupătorul s-ar alege cu ceva, ar trage un folos. La rândul său, persoana coruptă obţine de la corupător remuneraţia ilicită, manifestând în schimb un comportament care îi este favorabil corupătorului. Astfel, persoana coruptă ca şi cum comercializează (desigur, contrar legii) capacitatea de a soluţiona o problemă, care derivă din atribuţiile sale de serviciu; corupătorul, fiind interesat de această capacitate, procură, în schimbul unui contraechivalent, „produsul” rezultat din valorificarea capacităţii respective, pus la dispoziţie de persoana coruptă.

În concluzie, în art. 326[1] CP RM nu sunt prevăzute infracţiuni de corupţie.

Întrebarea este dacă în acest articol sunt prevăzute infracţiuni conexe

actelor de corupţie. Formulăm această întrebare, deoarece în alin. (2) art. 45 al Legii nr. 82/2017 se stabileşte: „Sunt infracţiuni următoarele acte conexe actelor de corupţie, *care au fost săvârşite împreună sau în legătură directă cu un act de corupţie* (evid. ns.): a) exercitarea atribuţiilor de serviciu în sectorul public în situaţie de conflict de interese; [...].” [1]

Din această formulare rezultă că este conexă unei infracţiuni de corupţie numai acea infracţiune care se comite fie împreună cu un act de corupţie, fie în legătură directă cu un act de corupţie.

Infracţiunile, prevăzute la art. 326[1] CP RM, pot fi legate direct cu un act de corupţie. De exemplu, este posibil ca remuneraţia ilicită să fie obţinută de către făptuitor după ce acesta a săvârşit una dintre infracţiunile, prevăzute la art. 326[1] CP RM (şi, ceea ce este mai important, fără a fi condiţionată în prealabil), în semn de „gratitudine” pentru avantajul patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale, de care a beneficiat sau ar urma să beneficieze persoana apropiată făptuitorului în sensul Legii nr. 133/2016.

În acest caz, persoana, care pretinde, acceptă sau primeşte remuneraţia ilicită, trebuie să răspundă în baza art. 326[1] CP RM şi alin. (1) art. 315 din Codul contravenţional. Persoana, care promite, oferă sau dă remuneraţia ilicită, răspunde conform alin. (2) art. 315 din Codul contravenţional.

În art. 315 din Codul contravenţional este prezentă sintagma „dacă fapta nu întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii.” [2] Fără discuţie, art. 324 şi 325 CP RM nu pot fi aplicate, deoarece lipseşte scopul specificat în dispoziţia acestor articole. Or, infracţiunile, prevăzute la art. 324 şi 325 CP RM, sunt comise „pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acţiuni în exercitarea funcţiei [pe care o deţine persoana coruptă] sau contrar acesteia” [3], nu pentru o acţiune în exercitarea de către persoana coruptă a funcţiei sale sau contrar acesteia, care deja a fost îndeplinită sau nu, întârziată ori grăbită.

Mai este posibil ca persoanele dezavantajate prin săvârşirea infracţiunilor, prevăzute la art. 326[1] CP RM (altele decât cele care obţin sau urmează să obţină un avantaj patrimonial a cărui valoare depăşeşte 10000 de unităţi convenţionale) să promită, să ofere sau să dea remuneraţia ilicită subiectului acestor infracţiuni. Aceasta pentru a fi ulterior avantajate de către acest subiect. Totuşi, o asemenea posibilitate nu echivalează cu o uzanţă, cu o legitate. Or, o altă persoană dezavantajată ar putea să-l denunţe pe cel care comite infracţiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM. O a treia persoană dezavantajată ar putea să-şi facă dreptate singură, recurgând la acte de samavolnicie în raport cu cel care comite infracţiunile, prevăzute la art. 326[1] CP RM, şi/sau în raport cu cel avantajat prin

săvârșirea acestor infracțiuni. Ceea ce demonstrează că actul de corupție reprezintă doar una dintre variantele alternative, nici pe departe nu singura opțiune.

Așadar, nu avem temei să afirmăm că, în toate cazurile, infracțiunile, prevăzute la art. 326[1] CP RM, sunt săvârșite fie împreună cu un act de corupție, fie în legătură directă cu un act de corupție.

Unii doctrinari nu împărtășesc o asemenea opinie.

De pildă, în opinia lui A. Chirilă, „deși un conflict de interese nu înseamnă *ipso facto* corupție, există o recunoaștere a faptului că apariția unor conflicte între interesele personale și obligațiile publice ale funcționarilor publici, dacă nu este tratată corespunzător, poate duce la corupție.” [4]

A. Dupu consideră că o persoană se află în conflict de interese atunci când există „un conflict între interesul său personal și cel al funcției care duce la corupție.” [5]

Totuși, A. Chirilă și A. Dupu nu explică în ce mod un conflict de interese nesoluționat poate duce la corupție. Mai degrabă, un conflict de interese nesoluționat ar putea genera un alt conflict de interese. Totuși, o serie de conflicte de interese, oricât de numeroase ar fi acestea, nu poate echivala cu un act de corupție.

După părerea lui V.V. Pivovarov, „manifestările de corupție sunt, în cele mai dese cazuri, condiționate de conflicte de interese.” [6, c. 145-146] A.V. Onufrienko are o opinie asemănătoare. [7, c. 56]

La rândul său, R. Capbătut exprimă următoarea opinie: „În majoritatea situațiilor, ori de câte ori este prezentă corupția, anterior a existat un interes personal care a influențat în mod nesatisfăcător competențele oficialului public. Drept urmare, o abordare rațională ar fi ca prevenirea conflictelor de interese să fie inclusă într-o politică mai vastă de prevenire și combatere a corupției.” [8]

Existența unui interes personal nu înseamnă neapărat că acesta va genera un conflict de interese, în general, și comiterea uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM, în mod special. Un interes personal poate sta la baza multor altor infracțiuni. Existența unui interes personal nu poate fi considerată condiție suficientă pentru a constata săvârșirea unui act de corupție.

Nu este corect să afirmăm că, în toate cazurile, infracțiunile, prevăzute la art. 326[1] CP RM, sunt comise fie împreună cu un act de corupție, fie în legătură directă cu un act de corupție. Din art. 326[1] CP RM nu rezultă o astfel de condiție. De aceea, punem la îndoială temeinicia prevederii din alin. (2) art. 45 al Legii nr. 82/2017, care a fost reprodusă mai sus.

După ce am demonstrat că art. 326[1] CP RM nu prevede răspunderea

pentru infracţiuni de corupţie, este necesar de determinat obiectul juridic de subgrup al faptelor incriminate în acest articol.

Metoda excluderii ne ajută să deducem că infracţiunile, care sunt prevăzute la art. 326[1], 327-329, 330[1], 330[2], 332, 332[1] şi 332[2] CP RM (adică infracţiunile prevăzute în Capitolul XV din partea specială a Codului penal, cu excepţia infracţiunilor de corupţie), au acelaşi obiect juridic de subgrup.

Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova este divizată doar în capitole. În legile penale ale altor ţări (România, Republica Federală Germania, Republica Franceză, Republica Italia, Regatul Spaniei etc.) structurarea este mai complexă. În contextul acestor legi penale, necesitatea de a identifica obiecte juridice de subgrup este dictată chiar de această structurare impusă de legiuitor.

În Republica Moldova, obiectul juridic de subgrup este rezultatul interpretării doctrinare. În cadrul unui grup de infracţiuni, care corespunde unui anumit capitol din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, pot fi observate asemănări, dar şi deosebiri ce caracterizează infracţiunile componente. Aceste asemănări şi deosebiri facilitează stabilirea obiectelor juridice de subgrup care derivă dintr-un obiect juridic generic. Obiectul juridic de subgrup este subordonat obiectului juridic generic şi supraordonat în raport cu obiectul juridic special. Obiectul juridic de subgrup trebuie astfel configurat încât să cuprindă obiectele juridice speciale ale tuturor infracţiunilor ce fac parte din subgrupul respectiv.

Dacă luăm în calcul toate aceste reguli, pe care le-am enunţat mai sus, ajungem la concluzia că obiectul juridic de subgrup al infracţiunilor, prevăzute la art. 326[1], 327-329, 330[1], 330[2], 332, 332[1] şi 332[2] CP RM, îl constituie *relaţiile sociale cu privire la buna desfăşurare a activităţii în sfera publică, incompatibilă cu acea încălcare a obligaţiilor de serviciu care nu este legată nemijlocit de corupţie*.

Referinţe:

1. Legea nr. 82 din 25.05.2017 a integrităţii. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 229-243.
2. Codul contravenţional al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 3-6.
3. Codul penal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 128-129.
4. CHIRILĂ, A. Conflictul de interese. Implicaţii juridice administrative şi penale. În: Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative, 2010, nr. 3, p. 17-29.

5. DUPU, A. De la conflict de interese la corupţie. În: Teoria şi practica administrării publice, 20 mai 2016, Chişinău. Chişinău: Garamont-Studio S.R.L., 2016, p. 558-560.
6. ПИВОВАРОВ, В.В. Конфлікт інтересів: сутність, загрози і комплаєнс. În: Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (31 берез. 2017 р., м. Харків, Україна). Харків: ХНУВС, 2017. 228 с.
7. ОНУФРИЕНКО, А.В. Система преступлений коррупционной направленности: дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Москва, 2015. 234 с.
8. CAPBĂTUT, R. Conflictul de interese – problemă a secolului. În: Interuniversitaria, Ed. 18, Vol. 4, 15 aprilie 2022, Bălți. Bălți: Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2022, p. 65-73.